

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

รายงานการวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาโขนเยาวชน คณะโขนจิวบ้านยี่ม โดยใช้วิธีวิจัยเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายเนื้อหาในส่วนต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยเนื้อหาที่ทำการศึกษาคครอบคลุมถึงความเป็นมา กระบวนการต่าง ๆ ในการสร้างสรรค์ผลงาน ที่ผนวกเข้าเป็นการแสดงโขนเยาวชนร่วมสมัย การจัดการในด้านต่าง ๆ ของการแสดง ที่ต้องปรับให้เหมาะสมกับลักษณะการแสดงและวัยของผู้แสดงที่เป็นเยาวชนอายุ 3 - 12 ปี และความสำคัญของคณะโขนจิวบ้านยี่ม ที่มีความสัมพันธ์ด้านพัฒนาการการแสดงโขน ซึ่งถือเป็นการอนุรักษ์เชิงพัฒนาให้ศิลปะการแสดงแขนงนี้ ได้ประจักษ์เป็นที่ยอมรับในสังคมไทยปัจจุบัน โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโขนเยาวชน คณะโขนจิวบ้านยี่ม ตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 แผนการดำเนินการวิจัย

3.2 การค้นคว้าทางเอกสารจากข้อมูลแหล่งต่าง ๆ

3.3 การค้นคว้าภาคสนาม

3.4 รวบรวมข้อมูลเพื่อถ่วงถ่วงและวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำเสนอในรูปแบบรายงานการวิจัย

3.1 แผนดำเนินการวิจัย

การศึกษาเพื่อทำการวิจัยไขว่เขวชนร่วมสมัย คณะชนจิวบ้านยืม กำหนดระยะเวลาในการดำเนินการประมาณ 1 ปี โดยเริ่มวันที่ 15 ตุลาคม พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ.2554 โดยมีขั้นตอนและระยะเวลา ตามตารางแผนดำเนินการวิจัย ดังนี้

ตารางแสดงแผนดำเนินการวิจัย

เริ่มทำวิทยานิพนธ์ เดือนเมษายน 2552	พ.ศ.2552			พ.ศ.2553												พ.ศ.2554					
	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	
1. ขั้นตอนโครงร่าง วิทยานิพนธ์	←————→																				
2. ขั้นเก็บรวบรวม ข้อมูล	←————→																				
3. ขั้นตรวจสอบข้อมูล																					
4. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล																					
5. ขั้นเขียนเรียงและ เสนอผลการวิจัยให้ อาจารย์ที่ปรึกษา																					
6. ขั้นพิมพ์ผลการวิจัย																					

ตารางที่ 2: ตารางแสดงแผนดำเนินการวิจัย

ที่มา: ผู้วิจัย

3.2 การค้นคว้าทางเอกสาร (วรรณกรรม) จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

การศึกษาไขนเยาวชนร่วมสมัย คณะไขนจิวบ้านยืม มีเนื้อหาสัมพันธ์กับวิวัฒนาการในการแสดงไขน โดยเฉพาะรูปแบบในการแสดงไขน ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องทำการศึกษาถึงความเป็นมา วิวัฒนาการการการแสดง และรูปแบบการการแสดงไขนแบบจารีต ที่มีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แล้วจึงเน้นการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการแสดง ที่มีวิวัฒนาการมาจากการแสดงไขนแบบจารีต ซึ่งทำการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลดังนี้

1. หอสมุดแห่งชาติ
2. สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ห้องสมุดคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม
6. ห้องสมุดวิทยาลัยนาฏศิลป์
7. ห้องสมุดของคณะไขนจิวบ้านยืม
8. อินเทอร์เน็ต

ผู้วิจัยสืบค้นข้อมูลที่ปรากฏในลักษณะวรรณกรรม การบันทึกด้วยวิทยากรและเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเน้นการค้นคว้าและเก็บข้อมูลที่เป็นเอกสารด้านนาฏศิลป์ต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการแสดงไขน วิวัฒนาการของไขน และไขนเยาวชน (ไขนเด็ก) ผู้วิจัยได้จำแนกเอกสารออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ตำราทางวิชาการ ผลการวิจัยและวิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่น ๆ รวมทั้งข้อมูลที่ทำการสืบค้นทางอินเทอร์เน็ตจากเว็บไซต์ต่าง ๆ จากนั้นผู้วิจัยจึงจัดหมวดหมู่ตามลักษณะของเนื้อหา สำหรับการใช้อ้างอิงหรือวิเคราะห์ในส่วนต่าง ๆ ของรายงานการวิจัย

ในการศึกษาด้านประวัติศาสตร์ และทฤษฎีในการแสดงของไทย โดยเฉพาะด้านนาฏศิลป์ไทย และการแสดงไขนแบบจารีต เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ลักษณะต่าง ๆ ที่ปรากฏในคณะไขนจิวบ้านยืม ซึ่งรวมทั้งด้านเครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ประกอบการแสดง โดยทำการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ดังนี้

- “ตำนานไขนหลวง และนามบรรดาศักดิ์ไขนหลวงในรัชกาลที่ 6” เรียบเรียงโดย นายธนิต อยู่โพธิ์ ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพ นายพากย์ ฉันทวัจน (หมื่นพากย์ฉันทวัจน) จัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์ท่าพระจันทร์ พ.ศ.2495
- “ไขน” เรียบเรียงโดยนายธนิต อยู่โพธิ์ (อดีตอธิบดีกรมศิลปากร) จัดพิมพ์โดยกรมศิลปากร ในพ.ศ. 2511
- “การดูไขน” โดยเรณู โกศินานนท์ จัดพิมพ์โดย วัฒนาพานิช พ.ศ.2528
- “รายงานการวิจัยเรื่อง ไร่ไทยในศตวรรษที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์” ทุนวิจัยรัชดาภิเษก สมโภช โดย อรวรรณ ชมวัฒนา จัดพิมพ์โดยโครงการตำราวิทยาศาสตร์อุตสาหกรรม พ.ศ.2530
- “นาฏศิลป์ไทย” ซึ่งเป็นการสรุปเนื้อหาในการจัดสัมมนาสาธิต และการแสดงนาฏศิลป์ไทย ซึ่งจัดขึ้น ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อวันที่ 14 – 15 มีนาคม พ.ศ. 2534 จัดพิมพ์โดย สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2534
- “ดนตรีและนาฏศิลป์กับเศรษฐกิจและสังคมสยาม” โดยศรีศักร วัลลิโภดม, สุจิตต์ วงเทศ, พิเศษเจียจันทร์พงษ์, จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์, อรวรรณ ชมวัฒนา, ไมเคิล ไวท์, ทองแถม นางจ่านง, นิธิ เอียวศรีวงศ์, พูนพิศ อมาตยกุล จัดพิมพ์โดย ธนาकारกรุงเทพ พ.ศ.2535
- “ละครแก้บนที่ศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยมาลินี งามวงศ์วาน พ.ศ.2537
- “ระบำในการแสดงไขนของกรมศิลปากร” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสมรัตน์ ทองแท้ พ.ศ.2538
- “เครื่องแต่งกายชุดพระและนางของละครรำ (พ.ศ.2325 – พ.ศ.2539)” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยเนาวรัตน์ เทพศิริ พ.ศ.2539
- “จารีตการฝึกหัดและการแสดงไขนของตัวศกัณฐ์” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสมศักดิ์ ทัดติ พ.ศ.2540

- “การขีดหน้าใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จังหวัดสิงห์บุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยอนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์ พ.ศ.2542
- “วิวัฒนาการนาฏศิลป์ไทยในกรุงรัตนโกสินทร์” โดยศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2543
- “ผ้าและการแต่งกายสมัยในโบราณจากจิตรกรรมฝาผนังบนพระที่นั่งพุทไธสวรรย์” โดยณัฐภัทร จันทวิช จัดพิมพ์โดย บริษัท อาทิตย์ โพรดักส์ กรุ๊ป จำกัด พ.ศ.2545
- “โฉมหน้าคณะสังฆบาลเจริญยิ่ง” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเฉลิมชัย ภิรมย์รักษ์ พ.ศ.2545
- “เครื่องแต่งกายละครและการพัฒนา: การแต่งกายขึ้นเครื่องละครในของกรมศิลปากร” โดยกรมศิลปากร จัดพิมพ์โดยบริษัทรุ่งศิลป์การพิมพ์ จำกัด พ.ศ. 2547

ทำการศึกษาข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับคณะโขนจิวบ้านยี่ม ทั้งในด้านประวัติความเป็นมา และผลงาน โดยทำการศึกษาจากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

- “จางวางทั่ว พาทยโกศล” สุจิตร์ในงานที่ระลึกเนื่องในโอกาสวันเกิดครบ 100 ปี ของจางวางทั่ว จัดทำและจัดพิมพ์โดยกรมศิลปากร พ.ศ.2524
- “รายงานสรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกโรงเรียนอนุบาลบ้านยี่มพ.ศ.2544 – 2548” โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2548
- ของดีเขตจอมทอง จัดทำและจัดพิมพ์โดยสำนักงานเขต พ.ศ. 2550
- “โขนเด็กส่งเสด็จแสงหนึ่งสู่สวรรค” โดยปฤษฎา กองวงศ์ จัดพิมพ์โดยนักนักพิมพ์ข่าวสด พ.ศ.2551
- “บัญชีบันทึกการรับงานแสดงคณะโขนจิวบ้านยี่ม” โดยเอี่ยมพร สุวรรณวัฒน์
- “เอกสารประวัติและผลงานนายประเสริฐ สุวรรณวัฒน์” โดยคณะโขนจิวบ้านยี่ม
- “บ้านป้าพาทยตระกูลพาทยโกศล” โดยโครงการจัดทำอาคารควรค่าแก่การอนุรักษ์. (ออนไลน์).<http://www.asa.or.th/conservation/thai-heritage-building/data/>

ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลพื้นฐานที่จะใช้วิเคราะห์ถึงลักษณะความเป็นศิลปะร่วมสมัย หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ หลักสุนทรียศาสตร์ และบริบททางสังคม ที่มีความสัมพันธ์กับคณะไขนัจบ้านยิ้ม โดยทำการศึกษาจากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

- “รวมเรื่องศิลปะและการบันเทิง” ผลงานนิพนธ์ชุดสมบูรณ์ของศาสตราจารย์ พระยาอนุমানราชธนะ หมวดศิลปะและการบันเทิง เล่มที่ 1 จัดพิมพ์โดยองค์การค้ำของครุสภา และมูลนิธิเสถียรโกเศศ – นาเคประทีป พ.ศ.2531
- “สุนทรียภาพของชีวิต” โดยโครงการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา (กลุ่มสถาบันราชภัฏภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) จัดพิมพ์โดยบริษัท เจริญเวฟ เอ็ดดูเคชั่น จำกัด พ.ศ.2542
- “นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัย: การสร้างสรรค์โดยผสมผสานนาฏยศิลป์ไทยกับนาฏยศิลป์สากลอื่น ๆ ระหว่างปีพ.ศ.2510 - 2542” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา นาฏยศิลป์ไทย ภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยสิริธร ศรีชลาคม พ.ศ.2543
- “สุนทรียศาสตร์เพื่อชีวิต” โดยศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์อี แอนต์ไอคิว พ.ศ.2546
- ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย โดยสำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม จัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ พ.ศ.2547
- “ประวัติศาสตร์นาฏยศิลป์ตะวันตก” โดยศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี จัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2548.
- สังคมและวัฒนธรรม จัดทำโดยภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ.2549
- “Narai Avatara Performing The Thai Ramayana In The Modern World” โดยศาสตราจารย์ ดร. นราพงษ์ จรัสศรี จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์อัมรินทร์ พ.ศ.2550
- “องค์ประกอบศิลป์” โดยวรรณวัฒน์ ปุตุตตานนท์ (ออนไลน์). <http://www.vattaka.com/composit>.
- “กองกิจการเสือป่าและลูกเสือไทย” โดยสำนักข่าวเจ้าพระยา (ออนไลน์). <http://www.chaoprayanews.com/2010/11/16/%E0%B8>
- “บทบาทหน้าที่ผู้ดูแลเด็กและกฎหมายสิทธิเด็กที่ควรทราบ” โดยเทอดศักดิ์ จันเสวี (ออนไลน์). <http://gotoknow.org/blog/thoetsak/359726Composit>.

3.3 การค้นคว้าภาคสนาม

เมื่อผู้วิจัยได้ติดต่อไปยัง นายประเสริฐ สุวรรณวัฒน์ และแจ้งความประสงค์ว่าต้องการเข้าทำการรวบรวมข้อมูลของคณะโชนจิวบ้านยี่ม เพื่อทำการศึกษาในรูปแบบรายงานการวิจัย ซึ่งได้รับการตอบรับจากนายประเสริฐ สุวรรณวัฒน์ เป็นอย่างดี ผู้วิจัยจึงดำเนินการวางแผนการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล โดยแบ่งลักษณะการเก็บข้อมูลเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ ซึ่งในส่วนต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 การสังเกตการณ์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ที่มีความสัมพันธ์กับกิจการในคณะโชนจิวบ้านยี่ม โดยใช้การสังเกตการณ์ แล้วใช้ดุลพินิจในการพิจารณา ต่อสิ่งที่เกิดขึ้น ว่ามีความสำคัญอย่างไร และเกี่ยวเนื่องกับสิ่งใด และนำไปใช้เป็นข้อมูลในส่วนใดได้บ้าง ซึ่งผู้วิจัยใช้ทั้งวิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม โดยมีวิธีการดังนี้

การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม

เมื่อได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลในสำนักงานของ คณะโชนจิวบ้านยี่ม (ชาวบ้านละแวกนั้นเรียกว่า โรงเรียนบ้านยี่ม) ผู้วิจัยต้องทำความรู้จักกับทุกคนที่อยู่ในที่นั้น ผู้วิจัยพยายามหาโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกับบุคคลต่าง ๆ ในโรงเรียนบ้านยี่ม เพื่อให้เกิดความคุ้นเคย และทำการสอบถามถึงข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งกิจกรรมที่ผู้วิจัยจะร่วมปฏิบัติกับทีมงาน และนักแสดงของคณะโชนจิวบ้านยี่มได้ จะอยู่ในลักษณะการช่วยเหลืองานที่อยู่ในกิจการของคณะ และผู้วิจัยจะทำการสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่ทำอยู่ ก่อนที่ผู้วิจัยจะลงมือปฏิบัติ จะขออนุญาตจากนายประเสริฐ ผู้ควบคุมคณะก่อน เมื่อได้รับอนุญาตจึงลงมือปฏิบัติ ซึ่งกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมมีดังนี้

วันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ.2552 ทำการแสดงโชนตอนยกรบ ณ ศูนย์แสดงสินค้าไบเทคบางนา ในงานไฟร์ไต์แฟร์ ร่วมแต่งกายให้นักแสดง โดยทำการแต่งกายในอาคารห้องแต่งตัว ของคณะโชนจิวบ้านยี่มบ้านยี่ม

วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2552 ทำการแสดงโขนตอนพระรามตามกวาง และยกรบ ณ สำนักงานเขตจอมทอง ในงานวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร่วมแต่งกายให้นักแสดง โดยทำการแต่งกายในอาคารห้องแต่งตัว ของคณะโขนจิวบ้านยี่มบ้านยี่ม

วันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2552การแสดงโขนตอนพระรามตามกวาง และยกรบ ณ สวนหลวง ร.9 ในงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ร่วมแต่งกายให้นักแสดง โดยทำการแต่งกาย ณ สวนหลวง ร.9

วันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ.2553 ร่วมปักเครื่องแต่งกายของนักแสดงโขน ที่อาคารห้องแต่งตัว ของคณะโขนจิวบ้านยี่ม โดยทำการปักในส่วนห้อยหน้า และห้อยข้าง

การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลในโรงเรียนบ้านยี่ม ซึ่งเป็นสำนักงานของคณะโขนจิวบ้านยี่ม ซึ่งมีนายประเสริฐเป็นผู้ดูแลทั้งหมด และส่วนใหญ่ นายประเสริฐก็มีภารกิจที่ต้องปฏิบัติหลายอย่าง ทั้งยังต้องคอยดูแลผู้เข้ามาติดต่อคณะโขนจิวบ้านยี่ม อาจไม่สามารถอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจึงต้องทำการเก็บข้อมูลจากสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

เก็บข้อมูลจากการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ภูมิปัญญาหุ่นพื้นบ้าน ซึ่งอยู่ในบริเวณโรงเรียนบ้านยี่ม มีผลงานที่นายประเสริฐได้สร้างสรรค์ไว้มากมาย เช่น หุ่นกระบอก หุ่นละครเล็ก หนังใหญ่ ศีรษะโขน เป็นต้น โดยจัดแสดงไว้ให้บุคคลทั่วไปที่สนใจเข้าชมได้ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

การสังเกตการณ์การฝึกซ้อมการแสดง ซึ่งส่วนใหญ่ทำการฝึกซ้อมบนสนามหญ้าหน้าอาคารห้องแต่งกายนักแสดง

การสังเกตการณ์จากการทำการแสดงของคณะโขนจิวบ้านยี่ม ในสถานที่ต่าง ๆ เช่นการแสดงโขนตอนยกรบ ณ สวนหลวง ร.9

การสังเกตการณ์จากการทำเครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ประกอบการแสดง ในบริเวณสำนักงานคณะโขนจิวบ้านยี่ม

สังเกตการณ์จากการสนทนาระหว่างผู้มาติดต่อคณะโขนจิวบ้านยี่ม และนายประเสริฐ สุวรรณวัฒน์

การบันทึกภาพ ผู้วิจัยทำการบันทึกภาพกิจกรรม และสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ภายในโรงเรียนอนุบาลบ้านยี่ม ซึ่งผู้วิจัยจะนำมาใช้ประกอบการอธิบายเนื้อหาในส่วนต่าง ๆ ของรายงานการวิจัย

3.3.2 การสัมภาษณ์ บุคคลต่าง ๆ คือ

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ โดยใช้เครื่องบันทึกเสียงบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์ และจดบันทึกข้อมูลบางส่วน ตามสมควร ผู้วิจัยเลือกทำการสัมภาษณ์ และสนทนากับบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการแสดงโขน ของคณะโขนจิวบ้านยี่ม โดยผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มผู้ให้คำสัมภาษณ์ เป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มผู้ควบคุม และรับผิดชอบงานส่วนต่าง ๆ ของคณะโขนจิวบ้านยี่ม

1. นายประเสริฐ สุวรรณวัฒน์ อายุ 68 ปี ผู้ควบคุมและผู้ฝึกหัดโขน คณะโขนจิวบ้านยี่ม
2. นางเอี่ยมพร ถนอมชาติ (ภรรยา นายประเสริฐ สุวรรณวัฒน์) ทำหน้าที่ดูแลเครื่องแต่งกาย และเป็นผู้ช่วยทั่วไป
3. ว่าที่ร้อยตรีศุภโชค สุวรรณวัฒน์ (บุตร นายประเสริฐ สุวรรณวัฒน์) ทำหน้าที่ผู้ช่วยฝึกหัดโขน และประสานงานวงดนตรี
4. นางสาวราภรณ์ สุวรรณวัฒน์ (บุตรสาว นายประเสริฐ สุวรรณวัฒน์) ทำหน้าที่ผู้ช่วยฝึกหัดโขน ฝ่ายพระ และนาง

กลุ่มนักแสดงโขน คณะโขนจิวบ้านยี่ม

1. ด.ช.คมกริช มนพลับ อายุ 9 ปี ชั้นป.3 โรงเรียนวัดบางขุน เทียนนอก
2. ด.ญ.บุษรินทร์ ชูจันทร์ อายุ 9 ปี ชั้นป.3 โรงเรียนวัดบางประทุน
3. ด.ช.สุริยฤทธิ์ ช่วยชู อายุ 12 ปี ชั้นป.6 โรงเรียนวัดยายร่ม

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ที่ติดตามผลงาน และผู้ปกครองนักแสดง

1. นางเจลารัตน์ อินธนา หัวหน้าชมรมผู้สูงอายุอนุรักษ์วัฒนธรรม เขตจอมทอง ซึ่งเป็นหนึ่งในเครือข่ายของคณะโชนจิวบ้านยิ้ม
2. นางรัชณี บุรณสมภพ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุอนุรักษ์วัฒนธรรม เขตจอมทอง
3. พ.อ.ลำเนียง ฉิมวารุณ สมาชิกชมรมผู้สูงอายุอนุรักษ์วัฒนธรรม เขตจอมทอง
4. นางกัญญา โพธิ์เนียม ผู้ปกครองนักแสดง คณะโชนจิวบ้านยิ้ม
5. นางบุศยมาศ มงคลทอง ผู้ปกครองนักแสดง คณะโชนจิวบ้านยิ้ม

3.4 รวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบและวิเคราะห์ แล้วนำเสนอในรูปแบบรายงานการวิจัย

การตรวจสอบข้อมูล

เนื่องจากข้อมูลบางส่วน ไม่มีเอกสารใดบันทึกไว้ จึงต้องใช้การสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลในส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของคณะโชนจิวบ้านยิ้ม ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์บางครั้งอาจมีความบกพร่อง เช่น วันเวลา สถานที่ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการสัมภาษณ์ซ้ำเรื่องที่ยังไม่ชัดเจนในการสนทนาครั้งต่อไป หรือทำการสัมภาษณ์บุคคลอื่น ที่น่าจะทราบในเรื่องดังกล่าว เมื่อข้อมูลที่ได้มีเนื้อหาตรงกัน จึงสรุปข้อมูลนั้นไว้ใช้ในส่วนต่าง ๆ ของการวิจัย

เอกสารบางอย่างยังมีความบกพร่องของข้อมูล เช่นเอกสารประวัติและผลงานของ นายประเสริฐ สุวรรณวัฒน์ ผู้วิจัยจึงต้องใช้การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อยืนยันข้อมูลตามเอกสารต่าง ๆ หรือหากเป็นข้อมูลในเอกสารอื่น ๆ ผู้วิจัยจะใช้วิธีศึกษาในเนื้อหาหรือประเด็นเดียวกันจากเอกสารหลาย ๆ ฉบับเพื่อยืนยันและสรุปเนื้อหาที่ถูกต้อง และเมื่อต้องทำการอ้างอิงในส่วนต่าง ๆ ของงานวิจัย ผู้วิจัยจะเลือกอ้างอิงเอกสารที่น่าเชื่อถือที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้ทำการรวบรวมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับคณะโชนจิวบ้านยิ้ม จะต้องนำมาพิจารณาด้วยหลักการต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหา เช่น การใช้หลักการสร้างสรรค์ด้านนาฏยศิลป์ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาศิลปะร่วมสมัย หลักองค์ประกอบศิลป์ และบริบททางสังคม

ซึ่งเนื้อหาบางส่วนต้องนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่มีความคล้ายคลึงกัน เช่น นำลายเส้นของผู้แสดง โขนคณะโขนจิวบ้านยี่ม กับ ลายเส้นของผู้แสดงโขนของกรมศิลปากรมาเปรียบเทียบ เพื่อแสดงให้เห็นความแตกต่าง และอธิบายถึงที่มาทั้งชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ของข้อมูลในส่วนต่าง ๆ

สิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญในการเขียนรายงานการวิจัย คือลักษณะท่าทางที่ใช้ในการแสดงของคณะโขนจิวบ้านยี่ม เพราะสามารถบ่งบอกได้ถึงลักษณะเฉพาะที่ปรากฏในการแสดงซึ่งมีความแตกต่างจากการแสดงโขนเยาวชนแห่งอื่น ดังนั้นเพื่อความชัดเจนของภาพบันทึกท่าทางการแสดงที่สำคัญ ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการศึกษาจากการสังเกตการณ์ การแสดง และบันทึกภาพเคลื่อนไหว แล้วจึงทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง และถ่ายทอดให้ผู้ร่วมแสดงแบบท่าทางการแสดงได้ปฏิบัติ แล้วจึงทำการบันทึกภาพเพื่อนำมาใช้อธิบายและวิเคราะห์ในส่วนต่าง ๆ ของรายงานการวิจัย ดังนั้นในภาพบันทึกท่าทางการแสดงจึงปรากฏผู้แสดงแบบที่ไม่ใช่ผู้แสดงของคณะโขนจิวบ้านยี่ม แต่เป็นภาพการปฏิบัติท่าทางในการแสดงของคณะโขนจิวบ้านยี่ม โดยผู้วิจัย นักเรียนจากวิทยาลัยนาฏศิลปอ่างทอง และนิสิตจากภาควิชานาฏศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากนั้นผู้วิจัยจึงเรียบเรียง และจำแนกข้อมูลออกตามหมวดหมู่ของเนื้อหา เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดที่จัดหมวดหมู่แล้วมาตีความ โดยใช้วิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อให้ได้ผลสรุปของการวิจัย เมื่อสิ้นสุดกระบวนการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลในรูปแบบรายงานการวิจัย ซึ่งแบ่งเนื้อหาออกเป็นบทตามรูปแบบของวิธีวิจัย

สรุปวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาโขนเยาวชน คณะโขนจิวบ้านยี่ม ผู้วิจัยได้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูล ด้านประวัติความเป็นมา องค์ประกอบในการแสดง และวิธีแสดง โดยเน้นศึกษาเฉพาะการแสดงชุด “นั่งดูโขน นอนดูหนัง เอนหลังดูหุ่น” ของคณะโขนจิวบ้านยี่ม โดยได้กำหนดระยะเวลาทำการศึกษเป็นเวลา 1 ปี 8 เดือน คือเริ่มตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ.2552 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2554 ซึ่งอยู่ในภาคต้นของปีการศึกษา 2552 ถึงภาคปลายของปีการศึกษา 2553

ในเบื้องต้นผู้วิจัยได้ทำการศึกษาด้านวรรณกรรมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่นห้องสมุดของหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลจากสื่อออนไลน์ (อินเทอร์เน็ต) โดยจำแนกเอกสารเหล่านั้นออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ตำราทางวิชาการ ผลการวิจัยและวิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้จำแนกเนื้อหาของเอกสารต่าง ๆ ออกเป็นหมวดหมู่ ได้แก่ 1. ด้านประวัติศาสตร์ และทฤษฎีในการแสดงของไทย โดยเฉพาะด้านนาฏศิลป์ไทย และการแสดงโขนแบบจารีต 2. ด้านประวัติความเป็นมา และผลงานของคณะโขนจิวบ้านยี่ม 3. ด้านข้อมูลพื้นฐานที่จะใช้วิเคราะห์ถึงลักษณะความเป็นศิลปะร่วมสมัย หลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ หลักสุนทรียศาสตร์ และบริบททางสังคม

ในการรวบรวมข้อมูลภาคสนามผู้วิจัยใช้วิธีสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ โดยการสังเกตการณ์ประกอบทั้งแบบมีส่วนร่วม เช่นการอาสาเข้าช่วยเหลือในกิจกรรมต่าง ๆ ของคณะโขนจิวบ้านยี่ม และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม เช่นการสังเกตการณ์ชมการแสดงของคณะโขนจิวบ้านยี่มในโอกาสต่าง ๆ ด้านการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจำแนกกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ออกเป็นกลุ่มผู้รับผิดชอบในคณะโขนจิวบ้านยี่ม ซึ่งเป็นบุคคลในครอบครัวนายประเสริฐ สุวรรณวัฒน์ กลุ่มผู้แสดงในคณะโขนจิวบ้านยี่ม และกลุ่มผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่นผู้ปกครองของผู้แสดง เป็นต้น

ด้านการรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ซ้ำในคำถามเดิมกับบุคคลเดิม และบุคคลคนอื่นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน และถูกต้อง รวมทั้งด้านเอกสารผู้วิจัยใช้การศึกษาเปรียบเทียบเนื้อหาเดียวกัน ในเอกสารหลายฉบับ เพื่อนำมาวิเคราะห์โดยทำการวิเคราะห์ถึงวิธีแสดง การจัดการภายในคณะโขนจิวบ้านยี่ม ลักษณะที่บ่งบอกถึงศิลปะร่วมสมัย หลักสุนทรียศาสตร์ หลักองค์ประกอบศิลป์ และบริบททางสังคม และเมื่อได้ข้อมูลที่ผ่านกระบวนการต่าง ๆ ตามระเบียบการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจึงนำเสนอในรูปแบบรายงาน การวิจัย โดยใช้การพรรณนาเชิงวิเคราะห์ในการอธิบายเนื้อหาในส่วนต่างแล้วทำการสรุปเพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาแต่ละส่วนเข้าด้วยกัน

เนื้อหาในส่วนต่อไปผู้วิจัยได้ทำการอธิบายถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ในการแสดงของคณะโขนจิวบ้านยี่ม โดยเน้นที่การแสดงชุด “นั่งดูโขน นอนดูหนัง เอนหลังดูหุ่น” เนื้อหาในส่วนขององค์ประกอบการแสดงนี้ได้จากการดำเนินการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีประโยชน์ด้านการวิเคราะห์หาเอกลักษณ์ในการแสดงของคณะโขนจิวบ้านยี่มต่อไป